

Ett decennium med etableringsuppdraget

En kartläggning av de som deltagit

© Arbetsförmedlingen
Författare: Jennica Alsén, Andreas Mångs och Susanne Vinell
Datum: 2021-12-20
Diarienummer: Af-2021/0074 0906
Arbetsförmedlingen analys 2021:24

Innehåll

Sammanfattning	4
1 Inledning	6
2 Nästan 200 000 personer har deltagit i etableringsuppdraget	7
2.1 Hälften av deltagarna kommer från Syrien och en majoritet är under 40 år	7
2.2 Över hälften av deltagarna saknar gymnasieutbildning	8
2.3 Väsentligt lägre andel med funktionsnedsättning bland etableringsdeltagare än bland övriga inskrivna.....	9
3 Över hälften av de som avslutat etableringen är fortsatt inskrivna på Arbetsförmedlingen.....	10
3.1 Fyra av tio av dem som är kvar är i jobb- och utvecklingsgarantin	11
4 Män har i högre utsträckning än kvinnor lämnat för arbete	12
4.1 Yngre personer har i högre utsträckning lämnat till arbete och studier.....	12
4.2 Utbildning avgörande för att få jobb eller börja studera	13
4.3 Personer med funktionsnedsättning lämnar mer sällan för arbete och studier	15
5 Avslutande diskussion	16
Bilaga	17
Referenser	18

Sammanfattning

Sedan införandet i december 2010 har närmare 200 000 personer påbörjat etableringsuppdraget. Det är något fler män än kvinnor som deltagit, men andelen kvinnor har ökat på senare år. De flesta som påbörjar etableringen är relativt unga. En klar majoritet är under 40 år med potentiellt många yrkesverksamma år framför sig.

Det är välkänt att utbildningsnivån är betydligt lägre bland etableringsdeltagare än bland övriga arbetssökande på Arbetsförmedlingen. Vår kartläggning visar att över hälften av de som påbörjat etableringen saknar en gymnasieutbildning. De flesta av dessa saknar dessutom en utbildning som motsvarar svensk grundskola. Utbildningsnivån varierar beroende på födelseland och bland kvinnorna är utbildningsnivån sammantaget något lägre än bland männen.

I augusti 2021 hade omkring 180 000 av de 200 000 som påbörjat etableringen avslutat densamma. Kartläggningen visar att drygt 100 000 av dem som avslutat etableringen var inskrivna på Arbetsförmedlingen i augusti 2021¹ medan omkring 80 000 hade lämnat Arbetsförmedlingen för arbete, studier eller av andra orsaker. Således är över hälften av dem som någon gång sedan 2010 deltagit och avslutat etableringen fortsatt inskrivna på Arbetsförmedlingen. Föga förvånande minskar andelen som är kvar på Arbetsförmedlingen med tid sedan etableringen påbörjades. Men även bland dem som påbörjade etablering i början av 2010-talet är omkring fyra av tio fortsatt inskrivna på Arbetsförmedlingen.

Personer med kort utbildning är i viss mån överrepresenterade bland före detta etableringsdeltagare som är fortsatt inskrivna på Arbetsförmedlingen. Vidare är det en högre andel kvinnor än män som kvarstår som inskrivna. Omkring 40 procent av de som är fortsatt inskrivna är i jobb- och utvecklingsgarantin, vilket är myndighetens huvudsakliga program för långtidsarbetslösa. Omkring en fjärdedel har någon form av anställning med stöd.

Som följer av det som beskrivits ovan är det alltså vanligare att män lämnar Arbetsförmedlingen än att kvinnor gör det. Vidare lämnar männen främst för arbete medan kvinnorna främst lämnar av andra orsaker än arbete eller studier (såsom föräldraledighet, sjukskrivning eller okänd orsak). Andelen män som lämnat för arbete är tre gånger högre än andelen kvinnor som gjort det. Det är dock en högre andel kvinnor än män som lämnat Arbetsförmedlingen för att studera. Den grupp som lämnat till studier i högst utsträckning är kvinnor med gymnasieutbildning.

Andelen som lämnar Arbetsförmedlingen för arbete (utan stöd) ökar tydligt med utbildningsnivån – särskilt bland kvinnor. Oavsett utbildningsnivå är dock andelen män som går till arbete väsentligt högre än andelen kvinnor som gör det. Den grupp som visar högst andel övergångar till arbete är män med eftergymnasial utbildning,

¹ Notera att dessa personer kan ha lämnat Arbetsförmedlingen för arbete eller studier under en period för att sedan ha återkommit som arbetssökande.

bland vilka 32 procent hade lämnat till arbete i augusti 2021. Det kan jämföras med 14 procent av kvinnorna med samma utbildningsnivå. Det är dessutom bara en liten andel, omkring 6 procent, av kvinnorna som saknar gymnasieutbildning som lämnar Arbetsförmedlingen till arbete. Bland män med motsvarande utbildning uppgår den andelen till 22 procent.

Sammantaget har 41 procent av deltagarna i etableringen gått till arbete (med eller utan stöd) eller studier.² Bland kvinnor är andelen 32 procent och bland män 49 procent.

Sammanfattningsvis visar kartläggningen att många av de som deltagit i etableringsuppdraget blir kvar på Arbetsförmedlingen under lång tid, särskilt kvinnor. Vidare visar kartläggningen tydligt att utbildning är avgörande för möjligheterna att få ett arbete. Att så pass många nyanlända saknar grundläggande utbildning innebär därmed stora utmaningar. Dessutom visar kartläggningen att kvinnor går till arbete i betydligt lägre utsträckning än män, oavsett utbildningsnivå. De lägst utbildade männen går ut i arbete i högre utsträckning än de högst utbildade kvinnorna.

För att bättre kunna förklara vissa av de mönster som framkommit i denna rapport behöves fler analyser, däribland kring hur Arbetsförmedlingen har arbetat med etableringsuppdraget över tid och vilka insatser deltagarna tagit del av.

² Avser både dem som lämnat Arbetsförmedlingen för arbete eller studier, och de som är inskrivna hos Arbetsförmedlingen men har ett arbete, baserat på senast kända status i augusti 2021. Se även figur B1 i bilagan.

1 Inledning

Etableringsreformen trädde ikraft i december 2010. Reformen innebar att Arbetsförmedlingen fick ansvar för att vissa nyanlända invandrare erbjuds insatser som underlättar och påskyndar deras etablering i arbets- och samhällslivet.³ Etableringsuppdraget är riktat mot personer som nyligen fått uppehållstillstånd som flyktingar eller skyddsbehövande samt vissa av deras anhöriga.⁴

Bakgrunden till reformen var att det ansågs ta för lång tid för nyanlända att etablera sig på arbetsmarknaden genom det dåvarande kommunala introduktionsprogrammet. Kopplingen till arbetsmarknaden ansågs alltför svag och kvaliteten, utförandet och resultaten i introduktionsinsatserna varierade stort mellan olika kommuner. Det ansågs också att kommunerna behövde avlastas och koncentrera sig på sina huvuduppgifter såsom bostadsförsörjning, svenskundervisning och samhällsorientering.⁵

Genom att ge Arbetsförmedlingen huvudansvaret för etableringen skulle nyanlända tidigare komma i kontakt med Arbetsförmedlingen och dess arbetsmarknadspolitiska insatser. Huvudsyftet med etableringsreformen var alltså att åstadkomma en snabbare etablering på arbetsmarknaden genom ett tydligare och tidigare fokus på arbete och ett bättre tillvaratagande av nyanländas kompetens. Likvärdighet över landet genom statligt ansvar var ett annat viktigt syfte. Kommunernas ansvar för undervisning i svenska för invandrare (sfi) och samhällsorientering kvarstod.

Utrikes födda visar en högre arbetslöshet och en lägre sysselsättningsgrad än inrikes födda, oavsett utbildningsnivå.⁶ Att nyanlända etableras på arbetsmarknaden är viktigt både för individen och för samhället. En hög sysselsättningsgrad är centralt för det svenska välfärdssystemet och utrikes födda utgör den främsta arbetskraftsreserven i Sverige.⁷ Detta gäller särskilt utrikes födda kvinnor.⁸

I den här rapporten gör vi en kartläggning av etableringsuppdragets deltagare sedan införandet 2010. Vi beskriver vilka som har lämnat Arbetsförmedlingen för arbete eller studier samt vilka som har avslutat etableringen men är fortsatt inskrivna på Arbetsförmedlingen (se figur B1 i bilaga för en översikt). Rapporten är av deskriptiv karaktär och kan utgöra en bas för vidare fördjupningsrapporter och studier.⁹

³ De nyanlända erbjöds en etableringsplan på 2 år med aktiviteter som skulle främja etablering i arbets- och samhällslivet. År 2018 ersattes etableringsplanen av etableringsprogrammet.

⁴ Drygt 400 000 personer beviljades uppehållstillstånd på grund av asylskäl eller som anhöriga till personer med asylskäl under åren 2011–2020 enligt statistik från Migrationsverket. Dessa inkluderar även barn och personer över 65 år. Etableringsuppdraget riktar sig till personer i åldern 20–65 år. Till och med 2017 var det möjligt för personer i åldern 18–19 år att delta i etableringen givet att de saknade föräldrar i Sverige.

⁵ Se till exempel Integrationsverket (2007) samt förarbetena till lag (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare, till exempel proposition 2009:10:60.

⁶ Se Arbetsförmedlingen (2017) för en detaljerad redogörelse av arbetslösheten i olika grupper.

⁷ Se Arbetsförmedlingen (2019).

⁸ Enligt SCB (AKU) var sysselsättningsgraden för utrikes födda kvinnor 59 procent år 2020. För utrikes födda män var motsvarande andel 70 procent. För inrikes födda var sysselsättningsgraden 80 procent bland kvinnorna och 82 procent bland männen.

⁹ Etableringsreformen har effektutvärderats av Andersson Joona m.fl. (2017) och Liljeberg & Åslund (2019) har studerat könsmässiga och regionala skillnader i arbetsmarknadsutfall för personer som påbörjat etableringsinsatser. Det finns även ett antal svenska studier som behandlar invandrares etablering på

2 Nästan 200 000 personer har deltagit i etableringsuppdraget

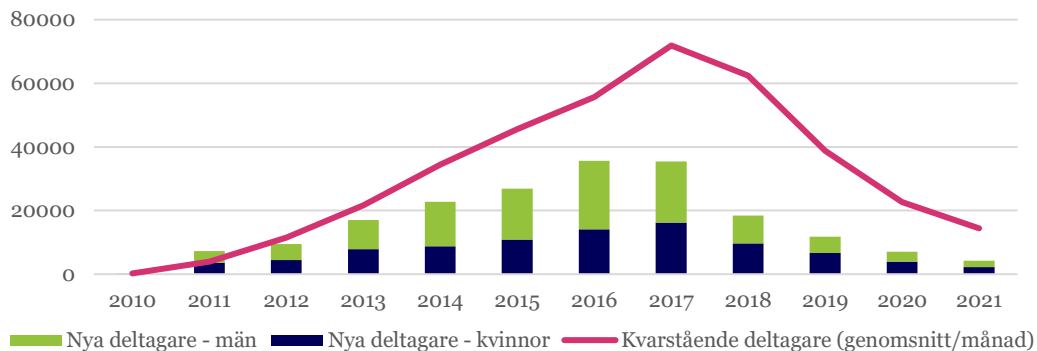
I det här avsnitt redovisas hur antalet deltagare i etableringsuppdraget har utvecklats till och med augusti 2021. En kartläggning görs också av deltagarnas demografiska karaktäristika.

Sedan starten i december 2010 ökade antalet deltagare i etableringsuppdraget successivt fram till 2016–2017 då inflödet var som störst med omkring 35 500 nya deltagare respektive år. Därefter har antalet nya deltagare minskat för varje år. År 2020 var inflödet ungefär detsamma som under 2011, med omkring 7 000 nya deltagare.

Etableringsuppdraget omfattade flest deltagare under sommaren 2017, då över 73 000 personer var inskrivna i uppdraget. Därefter har deltagarantalet successivt minskat och i augusti 2021 omfattades knappt 13 000 personer. Sammantaget har närmare 200 000 personer deltagit i etableringsuppdraget sedan starten.

Det är fler män än kvinnor som deltagit i etableringsuppdraget, omkring 55 procent män och 45 procent kvinnor. Männen var i tydlig majoritet bland de nya deltagarna under åren 2014–2016, men sedan 2018 har det varit fler kvinnor än män som påbörjat etableringen.

Figur 1: Antal nya och kvarstående deltagare i etableringsuppdraget 2010–2021, till och med augusti 2021.

Källa: Arbetsförmedlingens datalager.

2.1 Hälften av deltagarna kommer från Syrien och en majoritet är under 40 år

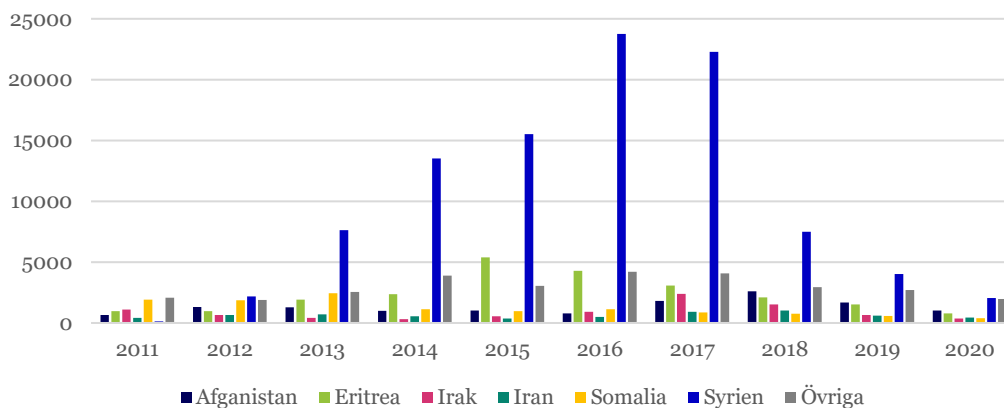
Det enskilt vanligaste födelselandet bland personer som gått in i etableringsuppdraget är Syrien. Landet har varit det helt dominerande födelselandet bland etableringsdeltagare sedan 2013 och totalt 51 procent av alla som deltagit är födda i

arbetsmarknaden generellt. Se till exempel Aldén & Hammarstedt (2015) för en översikt om invandrars position på svensk arbetsmarknad och internationella jämförelser. Se Ekberg & Hammarstedt (2002), Ekberg (2009), Aldén & Hammarstedt, (2015), Forslund m.fl. (2017), Ruist (2018) samt Hammarstedt (2020) för hur utrikes föddas etablering på svensk arbetsmarknad har förändrats över tid.

Syrien. Under 2016 kom 67 procent av de nya deltagarna från Syrien. Idag är andelen syrienfödda som påbörjar etablering 24 procent och det är därmed även fortsatt det enskilt vanligaste födelselandet bland etableringsdeltagare.

Det näst vanligaste födelselandet bland alla som gått in i etableringsuppdraget sedan starten är Eritrea, som står för 12 procent av deltagarna. Därefter följer Afghanistan, Somalia, Irak och Iran.

Figur 2: Antal nya deltagare i etableringsuppdraget år 2011–2020, per födelseland.

Källa: Arbetsförmedlingens datalager.

Det är i allmänhet relativt unga människor som gått in i etableringsuppdraget. Omkring 73 procent var under 40 år. Mer än hälften (närmare 60 procent) av dessa var under 30 år.

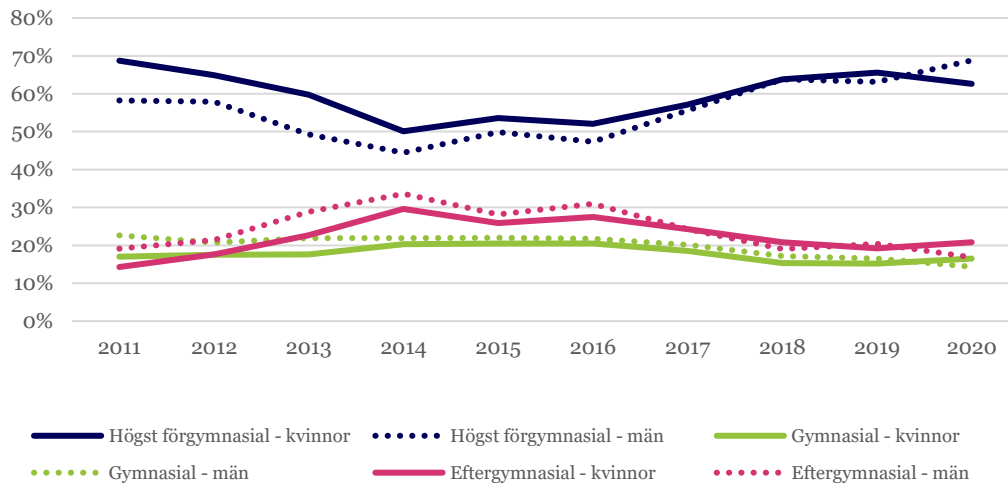
2.2 Över hälften av deltagarna saknar gymnasieutbildning

Utbildningsnivån bland etableringsdeltagarna är diversifierad och varierar mellan olika födelseländer och mellan olika år. I genomsnitt är dock utbildningsnivån bland etableringsdeltagare betydligt lägre än bland övriga inskrivna arbetssökande.

Av dem som hittills deltagit saknade 55 procent en gymnasieutbildning vid inträdet i etableringsuppdraget. Av dessa saknade sju av tio även grundskolekompetens.¹⁰ Omkring 20 procent hade som högst en gymnasieutbildning och 25 procent hade en eftergymnasial utbildning. Kvinnorna har i genomsnitt haft en lägre utbildningsnivå än männen. Framförallt är det en större andel av kvinnorna som saknar en gymnasieutbildning, 58 procent jämfört med 52 procent av männen.

¹⁰ Det innebär att deras utbildning var kortare än 9 år eller att de helt saknade formell grundläggande utbildning.

Figur 3: Andel nya deltagare i etableringsuppdraget år 2011–2020, per utbildningsnivå och kön.

Källa: Arbetsförmedlingens datalager.

Särskilt låg är utbildningsnivån bland deltagare från Somalia och Afghanistan; 87 respektive 81 procent av deltagarna från dessa länder saknar en gymnasieutbildning. Deltagare från Iran har i allmänhet en betydligt högre utbildning – nästan sju av tio har som lägst en gymnasieutbildning.

2.3 Väsentligt lägre andel med funktionsnedsättning bland etableringsdeltagare än bland övriga inskrivna

Andelen personer med en registrerad funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga¹¹ är väsentligt lägre bland etableringsdeltagare än bland övriga inskrivna på Arbetsförmedlingen. 5 procent av dem som deltagit i etableringsuppdraget har fått en funktionsnedsättning identifierad och registrerad hos Arbetsförmedlingen. Det kan jämföras med 29 procent bland övriga inskrivna under perioden 2011–2021. Andelen är något högre bland män än bland kvinnor, både bland etableringsdeltagare och övriga.

Andelen etableringsdeltagare med funktionsnedsättning är högre bland dem som skrevs in tidigt i perioden jämfört med de som skrivits in under senare år. Bland dem som skrevs in 2011 har 11 procent en registrerad funktionsnedsättning, bland dem som skrevs in 2020 endast 1 procent.

¹¹ Benämns här efter personer med funktionsnedsättning.

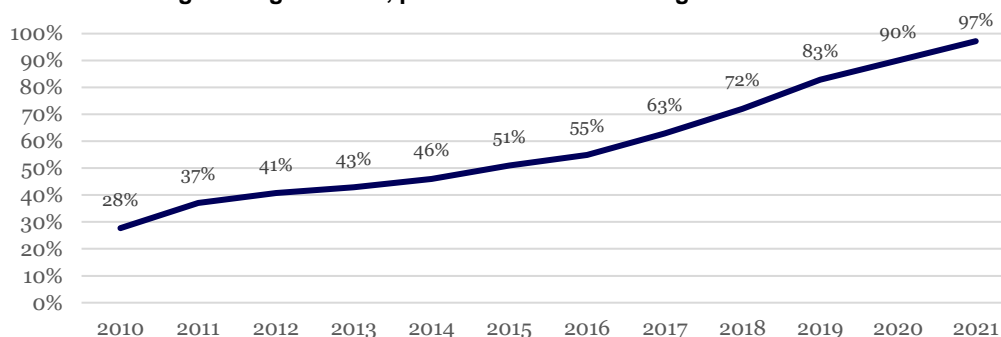
3 Över hälften av de som avslutat etableringen är fortsatt inskrivna på Arbetsförmedlingen

I detta avsnitt kartläggs de personer som i augusti 2021 hade avslutat etableringen men var inskrivna på Arbetsförmedlingen. Det innebär inte säkert att de varit inskrivna alltsedan de avslutat etableringsuppdraget, utan de kan ha lämnat Arbetsförmedlingen för till exempel arbete eller studier och sedan återkommit som arbetsökande.

Av de drygt 180 000 som avslutat etableringsuppdraget var drygt 100 000, motsvarande 55 procent, inskrivna vid Arbetsförmedlingen i augusti 2021. En större andel av kvinnorna (59 procent) var inskrivna jämfört med männen (51 procent). Det motsvarar omkring 48 000 kvinnor och 53 000 män.

Andelen tidigare etableringsdeltagare som är inskrivna på Arbetsförmedlingen minskar med tid sedan etableringen påbörjades. Men även bland dem som trädde in i etableringsuppdraget 2011 var nästan fyra av tio inskrivna på Arbetsförmedlingen i augusti 2021. Bland dem som trädde in 2015 och senare och som har avslutat etableringen var cirka 60 procent, drygt 76 000 personer, inskrivna på Arbetsförmedlingen.

Figur 4: Andel av de som deltagit eller deltar i etableringsuppdraget som var inskrivna på Arbetsförmedlingen i augusti 2021, per inträdesår 2010 – augusti 2021.

Källa: Arbetsförmedlingens datalager.

Deltagare som saknade gymnasieutbildning när de påbörjade etableringen var i högre utsträckning inskrivna på Arbetsförmedlingen i augusti 2021 än deltagare med högre utbildningsnivå.

Den största skillnaden mellan kvinnor och män, sett till utbildningsnivå, återfinns bland dem med eftergymnasial utbildning. Omkring 55 procent av kvinnorna med eftergymnasial utbildning var inskrivna på Arbetsförmedlingen, jämfört med 44 procent av männen med samma utbildningsnivå.

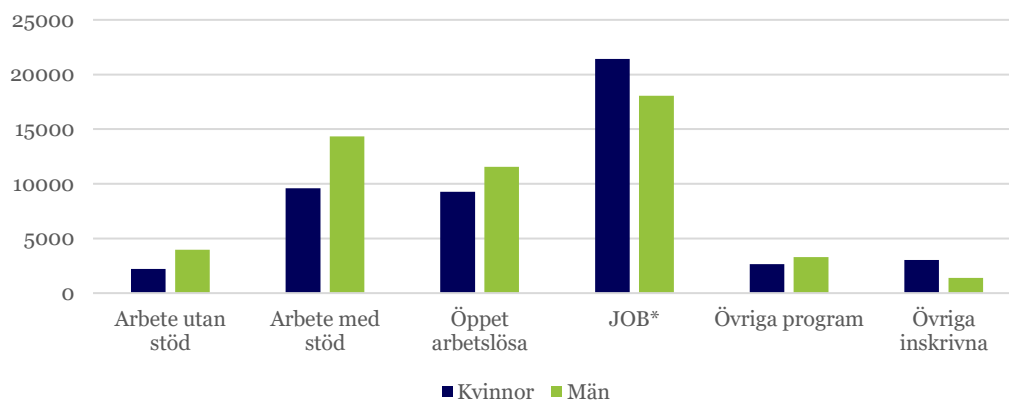
Slutligen var en högre andel av deltagarna med en registrerad funktionsnedsättning inskrivna på Arbetsförmedlingen efter avslutad etablering; 62 procent jämfört med 54 procent bland dem utan funktionsnedsättning.

3.1 Fyra av tio av dem som är kvar är i jobb- och utvecklingsgarantin

Av de drygt 100 000 personer som avslutat etableringen men var inskrivna på Arbetsförmedlingen i augusti 2021 var de flesta (39 procent) inskrivna i jobb- och utvecklingsgarantin (JOB), vilket är myndighetens främsta program för långtidsarbetslösa. Strax över en femtedel var inskrivna som öppet arbetslösa.

Omkring en fjärdedel av dem som var fortsatt inskrivna hade en subventionerad anställning. Det var ungefär lika många som hade ett nystartsjobb som hade en extratjänst eller introduktionsjobb. Sammantaget var det ett högre antal (och andel) män än kvinnor som hade en subventionerad anställning, främst beroende på att betydligt fler män än kvinnor hade ett nystartsjobb. Ett relativt litet antal, omkring 6 000 personer (6 procent), av de som var inskrivna hade ett arbete utan stöd.¹² En majoritet av dessa var män.

Figur 5: Antal deltagare som avslutat etableringsuppdraget och var inskrivna vid Arbetsförmedlingen i augusti 2021, per status och kön.

* JOB = Jobb- och utvecklingsgarantin.

Källa: Arbetsförmedlingens datalager.

¹² Deltidsarbetslösa, timanställda, personer med en tillfällig anställning och ombytessökande kan vara inskrivna på Arbetsförmedlingen.

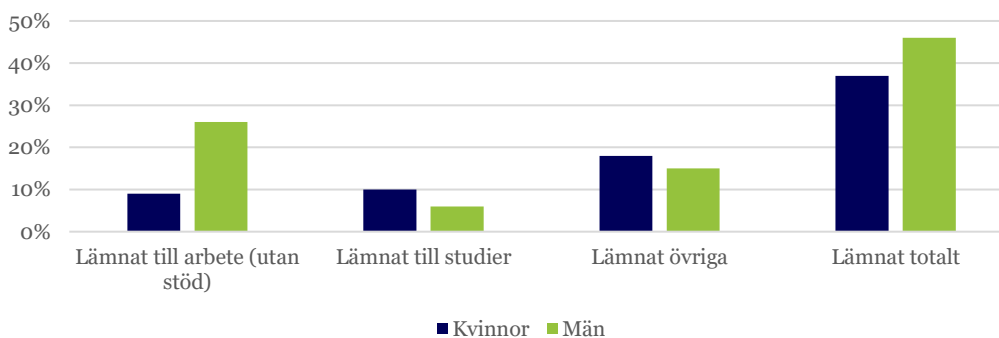
4 Män har i högre utsträckning än kvinnor lämnat för arbete

I detta avsnitt kartläggs de etableringsdeltagare som har lämnat Arbetsförmedlingen till och med augusti 2021.¹³ Vi tittar närmare på vad de har lämnat till och beskriver deras demografiska karaktäristika.

I augusti 2021 hade omkring 83 000 personer (33 000 kvinnor och 50 000 män) som deltagit i etableringsuppdraget lämnat Arbetsförmedlingen. Att en större andel av männen lämnat beror främst på att betydligt fler män än kvinnor lämnat för arbete (utan stöd); 26 respektive 9 procent. Bland männen var detta den vanligaste orsaken till att ha lämnat Arbetsförmedlingen.

Det är samtidigt en högre andel av kvinnorna än av männen som lämnat Arbetsförmedlingen för att studera; 10 respektive 6 procent. Bland kvinnorna är dock den vanligaste orsaken till att lämna Arbetsförmedlingen övriga orsaker, såsom föräldraledighet, sjukskrivning eller orsaker som Arbetsförmedlingen inte har kännedom om.

Figur 6: Andel av de som deltagit eller deltar i etableringsuppdraget som har lämnat Arbetsförmedlingen för arbete, studier eller övriga orsaker*, augusti 2021.

* Övriga orsaker kan exempelvis vara föräldraledighet, sjukskrivning eller orsaker som Arbetsförmedlingen inte har kännedom om.

Källa: Arbetsförmedlingens datalager.

4.1 Yngre personer har i högre utsträckning lämnat till arbete och studier

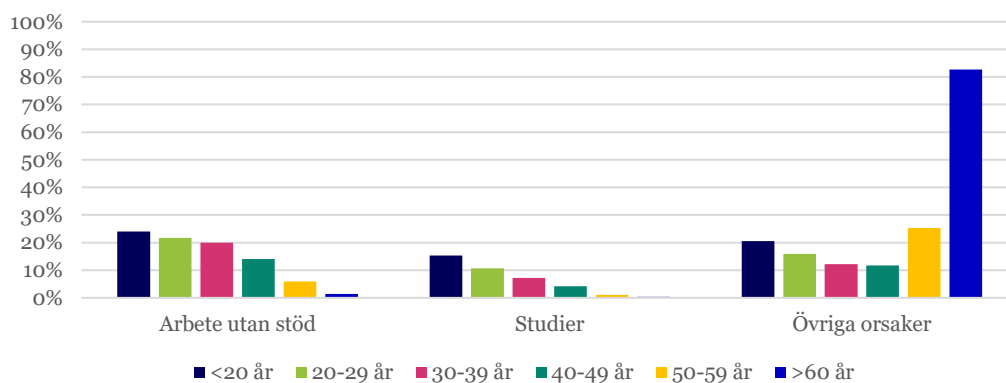
Personer som var över 60 år då de trädde in i etableringsuppdraget är de som lämnat Arbetsförmedlingen i högst utsträckning. En majoritet av dessa har lämnat för ”övriga orsaker”, vilket är förväntat då många lämnar arbetskraften på grund av att de uppnått pensionsålder. Även i ålderskategorin 50–59 år finns personer som sedan inträdet har uppnått pensionsålder.

¹³ De andelar som anges i detta avsnitt avser andel av samtliga som trätt in i etableringsuppdraget till och med augusti 2021, inklusive deltagare som då fortfarande befann sig i etableringsuppdraget. Lämnat till arbete innebär att personen har fått en anställning utan lönestöd eftersom personer som får en subventionerad anställning kvarstår som inskrivna på Arbetsförmedlingen.

För övriga ålderskategorier är andelen som lämnat Arbetsförmedlingen högre ju yngre personen var vid inträdet i etableringsprogrammet. Oavsett ålder är det genomgående en högre andel män än kvinnor som lämnat Arbetsförmedlingen, men skillnaden är som störst i ålderskategorin 30–39 år.

För samtliga ålderskategorier gäller att ju yngre ålder vid inträdet, desto högre andel har lämnat för arbete eller studier.

Figur 7: Andel av de som deltagit eller deltar i etableringsuppdraget som har lämnat Arbetsförmedlingen till arbete, studier samt övriga orsaker, per ålder vid inträdet, augusti 2021.

Källa: Arbetsförmedlingens datalager.

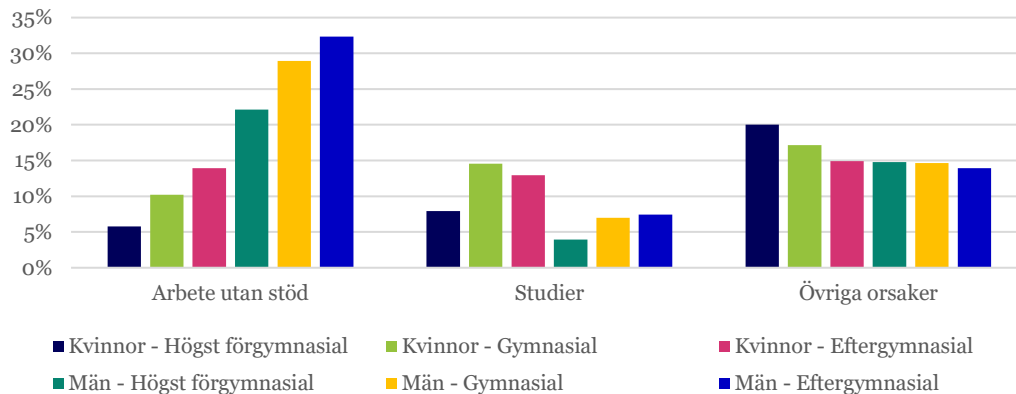
4.2 Utbildning avgörande för att få jobb eller börja studera

Som förväntat finns det ett tydligt samband mellan utbildningsnivå och övergång till arbete; ju högre utbildningsnivå desto större andel har lämnat Arbetsförmedlingen för arbete. Det gäller för både kvinnor och män, men oavsett utbildningsnivå är det en betydligt större andel av männen som har lämnat till arbete. Skillnaden mellan könen är som störst bland personer med kort utbildning. Omkring 22 procent av männen med högst förgymnasial utbildning har lämnat till arbete, jämfört med 6 procent av kvinnorna med samma utbildningsnivå.

Dock har en högre andel av kvinnorna lämnat Arbetsförmedlingen till studier jämfört med männen. Högst andel personer som lämnat till studier återfinns i gruppen kvinnor med gymnasial utbildning. Bland både kvinnor och män har lägst andel gått till studier i gruppen med högst förgymnasial utbildning.

Bland dem som har lämnat Arbetsförmedlingen av andra orsaker än arbete och studier är skillnaderna mellan könen små, sett till utbildningsbakgrund. Störst skillnad återfinns bland personer med högst förgymnasial utbildning. I den gruppen har 20 procent av kvinnorna och 15 procent av männen lämnat Arbetsförmedlingen för andra orsaker än arbete eller studier.

Figur 8: Andel av de som deltagit i etableringsuppdraget som har lämnat Arbetsförmedlingen till arbete, studier och övriga orsaker, per utbildningsnivå vid inträdet och kön, augusti 2021.

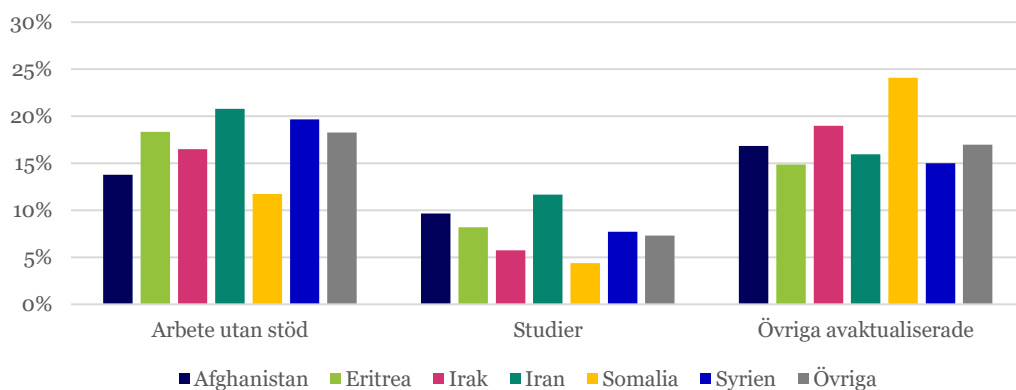
Källa: Arbetsförmedlingens datalager.

Vidare finns det vissa skillnader i övergång till arbete och studier beroende på födelseland. De somaliska och afghanska invandrargrupperna visar i genomsnitt en lägre andel övergångar till arbete än övriga. Det kan delvis förklaras av att utbildningsnivån är väsentligt lägre bland dessa invandrargrupper än bland övriga.

Könsskillnaderna vad gäller andel som lämnar till arbete skiljer sig åt mellan de olika länderna. Gemensamt för alla länder är dock att könsskillnaderna minskar med ökad utbildningsnivå.

Andelen som lämnar Arbetsförmedlingen av andra orsaker (än jobb eller studier) är högst för personer från Somalia (24 procent). För både somaliska kvinnor och somaliska män är det den vanligaste orsaken att lämna Arbetsförmedlingen.

Figur 9: Andel av de som deltagit eller deltar i etableringsuppdraget som har lämnat Arbetsförmedlingen till arbete, studier och övriga orsaker, per födelseland, augusti 2021.

Källa: Arbetsförmedlingens datalager.

4.3 Personer med funktionsnedsättning lämnar mer sällan för arbete och studier

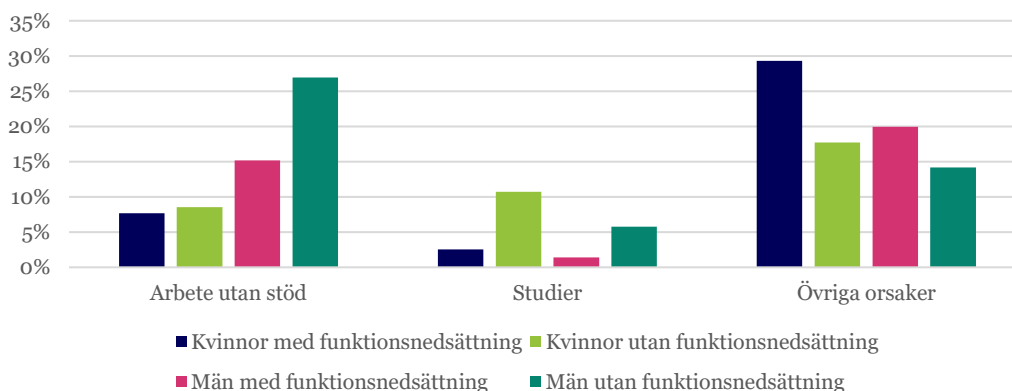
Bland etableringsdeltagare med funktionsnedsättning är det en större andel kvinnor än män som lämnat Arbetsförmedlingen (40 respektive 37 procent). Det omvända gäller för övriga etableringsdeltagare (37 procent av kvinnorna respektive 47 procent av männen). Som framgår av figur 10 ser orsakerna till att lämna Arbetsförmedlingen olika ut för kvinnor och män med funktionsnedsättning, och för personer med respektive utan funktionsnedsättning.¹⁴

Den vanligaste orsaken till att lämna Arbetsförmedlingen bland både kvinnor och män med funktionsnedsättning är ”övriga orsaker”. Det är dock en högre andel av kvinnorna än av männen som gör det (29 respektive 20 procent).

Personer med funktionsnedsättning lämnar till arbete i lägre utsträckning än övriga. Det gäller både för kvinnor och för män. Det är dock en betydligt större skillnad i andel som går till arbete mellan män med och utan funktionsnedsättning än mellan kvinnor med och utan funktionsnedsättning.

Även bland personer med funktionsnedsättning är det en högre andel kvinnor som lämnar till studier. Det är dock betydligt ovanligare att övergå till studier bland personer med funktionsnedsättning än bland övriga. Endast tre procent av kvinnorna och en procent av männen med funktionsnedsättning har lämnat Arbetsförmedlingen för studier.

Figur 10: Andel av de som deltagit eller deltar i etableringsuppdraget som har lämnat Arbetsförmedlingen till arbete, studier och övriga orsaker – personer med respektive utan funktionsnedsättning, per kön, augusti 2021.

Källa: Arbetsförmedlingens datalager.

¹⁴ Avser personer som har respektive inte har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga registrerad hos Arbetsförmedlingen.

5 Avslutande diskussion

I stora delar bekräftar vår kartläggning vad många tidigare studier påvisat. Nämligen att integrationen på den svenska arbetsmarknaden tar tid och att utbildning är avgörande för möjligheten till ett arbete.

Kartläggningen pekar på att många av dem som deltagit i etableringsuppdraget har en svag förankring på arbetsmarknaden, särskilt kvinnor. Över hälften av dem som deltagit sedan etableringen infördes 2010 är inskrivna på Arbetsförmedlingen idag. Många befinner sig i jobb- och utvecklingsgarantin, myndighetens främsta program för långtidsarbetslösa. Det framstår därmed som om Arbetsförmedlingen i hög grad arbetar med etableringsdeltagarna även en lång tid efter att de genomgått etableringen (vilket som längst pågår i 24 månader). Därför är det viktigt att före detta etableringsdeltagare ges lämpliga insatser och fortsatt stöd även efter att etableringen avslutats.

Vidare visar kartläggningen tydligt att utbildning är avgörande för möjligheterna att få ett arbete, för etableringsdeltagare precis som för andra arbetslösa. Bland etableringsdeltagarna tycks utbildning vara mer avgörande för kvinnor än för män. I gruppen med högst förgymnasial utbildning finns många som helt saknar formell grundläggande utbildning.

Att så pass många nyanlända saknar grundläggande utbildning innebär stora utmaningar. Inte minst mot bakgrund av att den svenska arbetsmarknaden karaktäriseras som en högkvalificerad arbetsmarknad med förhållandevis höga trösklar och en, i ett internationellt perspektiv, liten andel så kallade ”enkla jobb”. I arbetet med att långsiktigt stärka de lågutbildades situation på arbetsmarknaden framstår utbildningsinsatser och insatser för att minska trösklarna in på arbetsmarknaden, såsom subventionerade anställningar, som centrala.

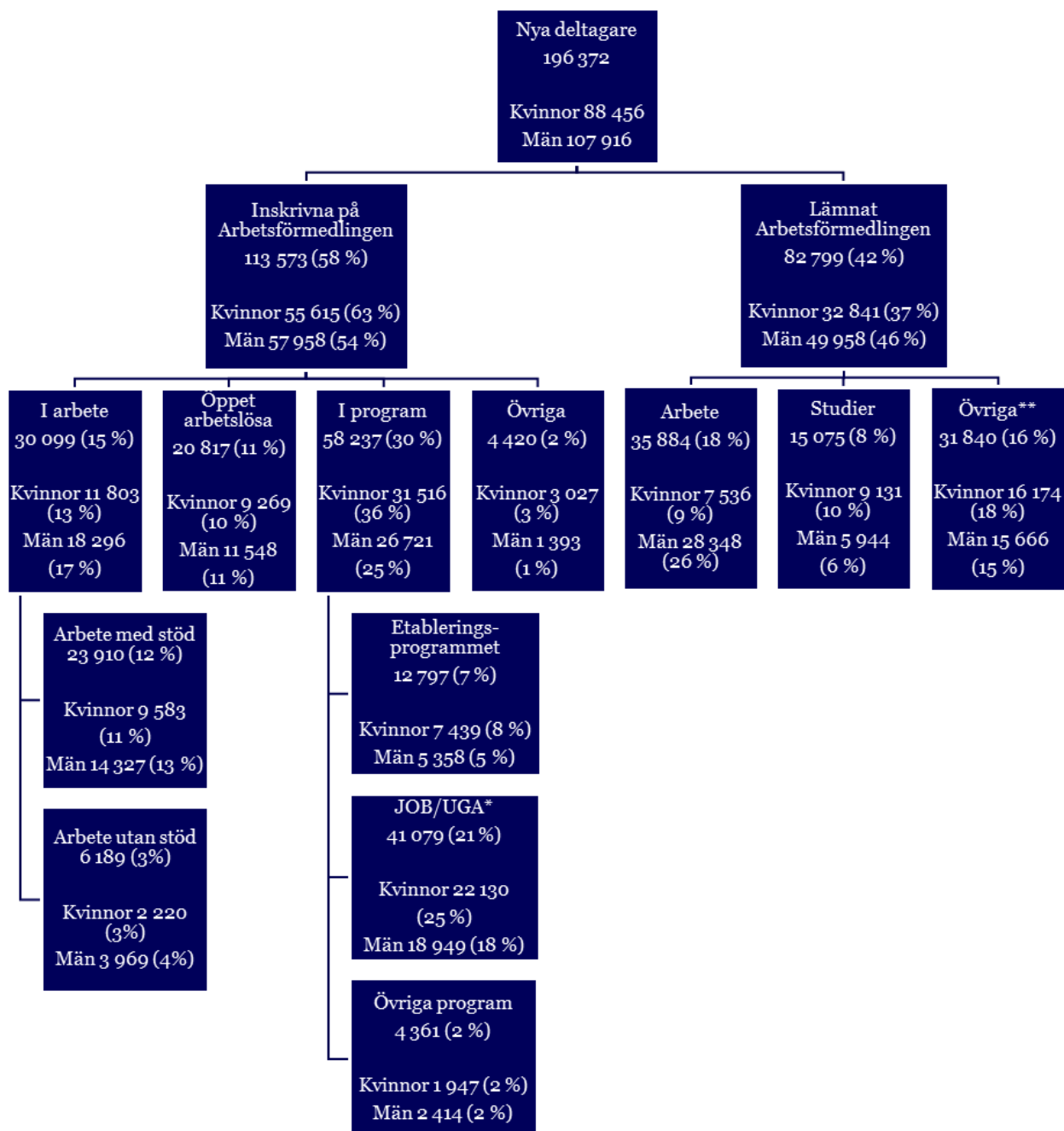
Vidare visar kartläggningen att kvinnor går till arbete i lägre utsträckning än män, oavsett utbildningsnivå. De lägst utbildade männen går ut i arbete i högre utsträckning än de högst utbildade kvinnorna. I sammanhanget är det därför relevant att lyfta fram projektet Jämställd etablering som visar att det finns framgångsrika metoder för att få nyanlända som bedöms stå långt ifrån arbetsmarknaden, särskilt kvinnor, i arbete.¹⁵

För att bättre kunna förklara vissa av de mönster som framkommit i denna rapport behöver det kartläggas hur Arbetsförmedlingen har arbetat med etableringsuppdraget över tid och vilka insatser deltagarna tagit del av. Vidare finns behov av att göra fördjupade kohortanalyser av hur övergångar till arbete och studier varierat mellan olika år.

¹⁵ Jämställd etablering är ett projekt finansierat av Europeiska socialfonden (ESF). Arbetssättet är personalintensivt och bygger på metoden ”Matchning från dag 1”. Se Arbetsförmedlingen (2020) för en effektutvärdering av projektet.

Bilaga

Figur B1: Fördelning av etableringsdeltagare år 2010–2021 samt deras senast kända status i augusti 2021. Andelar av nya deltagare, totalt samt per kön.

* JOB = Jobb och utvecklingsgarantin, UGA = Jobbgarantin för ungdomar.

** Lämnat Arbetsförmedlingen av annan känd eller okänd orsak.

Källa: Arbetsförmedlingens datalager.

Referenser

- Aldén, L. & Hammarstedt, M. (2015), "Utrikes födda på 2000-talets arbetsmarknad. En översikt och förklaringar till situationen", *Ekonomisk Debatt*, 43(3), s. 77–89.
- Andersson Joona, P., Wennemo Lanninger, A. & Sundström M. (2017), "Etableringsreformens effekter på integrationen av nyanlända", *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, 2017;23(1), s. 25–43.
- Arbetsförmedlingen (2017), *Perspektiv på arbetslösheten i olika grupper*, dnr: AF-2017 / 0004 4000
- Arbetsförmedlingen (2019), *Sveriges framtida sysselsättning*, dnr: AF-2019 / 0003 2485
- Arbetsförmedlingen (2020), *Matchningsinsatser för personer som nyligen fått uppehållstillstånd – Delrapport från socialfondsprojektet Jämställd etablering*, dnr: AF-2020 / 0015 0851
- Ekberg, J. (2009), *Invandringen och de offentliga finanserna, Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi ESO, 2009:3.*
- Ekberg, J. & Hammarstedt, M. (2002), "20 år av allt sämre arbetsmarknadsintegrering av invandrare", *Ekonomisk Debatt* 30(4), s. 343-353
- Forslund, A., Liljeberg L. & Åslund, O. (2017), "Flykting- och anhöriginvandrares etablering på den svenska arbetsmarknaden", IFAU rapport 2017:14
- Hammarstedt, M. (2020) "Utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden – en viktig fråga för välfärdens finansiering", *Socialvetenskaplig tidskrift*, 26(3-4), s. 241–256.
- Integrationsverket (2007), *Ett förlorat år - En studie och analys av insatser och resultat under introduktionens första 12 månader.*
- Liljeberg, L. & Forslund A., (2017), "Etablering efter etableringsinsatser", IFAU rapport 2019:28
- Ruist, J. (2018), *Tid för integration. En ESO-rapport om flyktingars bakgrund och arbetsmarknadsetablering. Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO), 2018:3.*